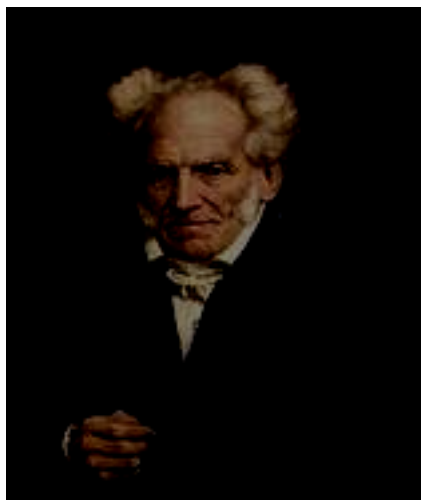

I. TÉMA

A hegeli filozófia felbomlása

Arthur Schopenhauer filozófiája

Arthur Schopenhauer (1788-1860)

Danzigban született. Göttingenben és Berlinben tanult. Apja fiatalon öngyilkos lett, anyjával, Johanna Schopenhauerrel, aki maga is író, a kapcsolata meglehetősen rosszra fordult. „Az elégséges alap törvényének négyféle gyökeréről” (*Über die vierfache Wurzel des Satzes vom zureichenden Grunde*)

1818-ban megírta fő művét: *A világ mint akarat és képzet* (Die Welt als Wille und Vorstellung), amely rá egy évre meg is jelent. 1820-tól a Berliini Egyetemen tanított, kurzusait – nem sok sikerrel – szándékosan Hegel óráinak az időpontjában tartotta. Hegel ellenessége egészen haláláig kitartott, élete utolsó évében felfedezték, nem utolsósorban pontosan ezért. 1860-ban bekövetkezett haláláig Frankfurtban élt, és elmélyülten tanulmányozta a távol-keleti (buddhizmus, brahmanizmus) bölcséletet. Egyik utolsó műve a *Parerga és Paralipomena*.

Schopenhauer és „Atman” nevű kutyája

Filozófiája

A világ egyrészt
akarat, másrészt
képzet.

A világ mint akarat és képzet kezdő mondata: „A világ az én képzetem” (*Die Welt is meine Vorstellung*) Irodalom: A. Schopenhauer: *A világ mint akarat és képzet*. (VMAK) Budapest: Európa, 1991. (ford. Tandori Dezső)

„Képzetem a világ: - olyan igazság ez, amely minden élő és megismerő lényre érvényesen vonatkozik (...) Minden, ami valaha csak volt vagy valaha lehet a világon, kikerülhetetlenül hordozza ezt a szubjektum általi meghatározottságot, és csak a szubjektum számára létezik. A világ képzet.” (VMAK, 1.§.)

Feladat:

Elemesse és értelmezze a képzet fogalmát! Mennyiben hozható összefüggésbe Berkeley gondolkodásával?

Képzet: ahogyan a világ az ember számára megjelenik, önkéntelen, intuitív módon, amelyet az értelem rendszerez; avagy magasabb szinten, amikor az ész absztrahál és logikailag gondolkodik.

Akarat: vak, értelem nélküli, a világot mozgató princípium, egységesítő erő.

... az akarat objektivációjának minden fokán szükségszerűen állandó harc folyt minden faj egyedei között, s épp ezáltal fejeződött ki az életakarat önmagával folytatott belviszállya.” (VMAK, 61.§.)

Feladat: Értelmezze a szöveget!

Művészetelmélete

Feladat:

Olvassa el *A világ mint akarat és képzet* című műből a 36-40.§-t. Ez alapján válaszoljon az alábbi kérdésekre!

Kérdés:

1. Hogyan határozza meg Schopenhauer a zseni fogalmát?
2. Hogyan osztályozza a különféle művészeti formákat?
3. Miért a zene a legmagasabb rendű művészet?

Pesszimizmusa

Schopenhauer pesszimizmusa, amely szerint a világ és létezés csak szenvedést tartalmaz, összefügg személyes életével és élettapasztalatával. Nem hisz a fejlődésben, elutasítja a 19. század nemzeti mozgalmait, megveti mint a csöcseléknek való mákonyt.

Feladat

Elemezze az alábbi idézetet!

„A büszkeség legolcsóbb fajtája a nemzeti büszkeség. Aki ugyanis ebben szenved, az önmagáról menten elárulja azt, hogy semmi olyan személyes jó tulajdonsága nincs, amivel büszkélkedhessék, különben nem nyúlna olyan valamihez, amiben annyi millió emberrel kell osztozkodnia. Aki számos személyi kiválósággal van felruházva, saját nemzeti hibáit inkább felismeri, mert azokat mindig szem előtt látja. Viszont minden szánandó, balga, akinek semmije sincs a világon, amire büszke lehetne, mint utolsó eszközhöz, a nemzethez folyamodik, amelynek tagja, s nemzete hibáinak és ostobaságainak, öklével és sarkával legerősebb védelmezőjévé csap fel. A. Schopenhauer *Sämtliche Werke* 4. Philipp Reclam: Leipzig, 1844. 404.o.

Schopenhauer háza Frankfurtban

Összefoglalás: A hegei filozófia tündöklése az 1840-es évekkel egyre inkább a végéhez közeledett. Schopenhauer az egyik első filozófus, aki a racionalitással szemben egy irracionális elemet, az akaratot helyezi a vizsgálódás középpontjába. Az akarat határozza meg

és mozgatja nem csupán az élő-, de az élettelen világot. Az élet akarata harcban fejeződik ki. A nőellenessége pontosan ebben látható: a nő tartja fenn az élet-akaratot, pedig a annak kioltása lenne az igazi erő megmutatkozása. Ebben jelentős mértékben a buddhizmus tanaira támaszkodik. Schopenhauer előkészíti az utat Friedrich Nietzsche számára

Jelen dokumentum a Szegedi Tudományegyetemen készült az Európai Unió támogatásával. Projekt azonosító: EFOP-3.4.3-16-2016-00014

